

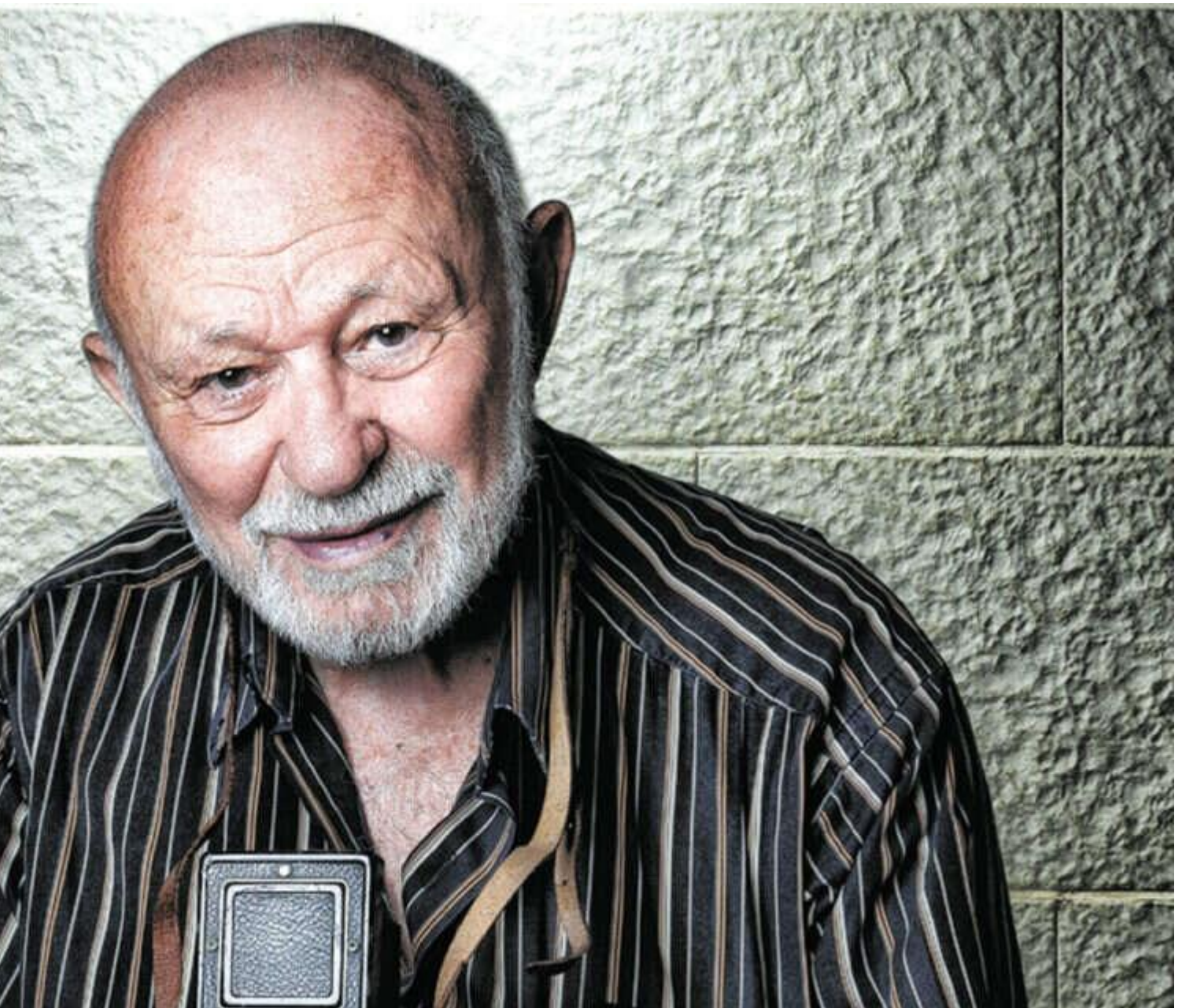
[מוספים מיוחדים](#)

היסטוריה בעין המצלמה

במחסן של דן הדני, "רק" בן 92, הסתתר עד לאחרונה אוצר בלום • ארכיון צילומים ענק שבו פורטרטים נדירים של מנהיגי ישראל, צילומים היסטוריים, למשל מהאירוע במלון סבוי ו"סתם" רחוב ישראלי • "הארכיון שלי לא שווה כלום, אבל שווה מיליונים"

[יריב פלג](#)

11/10/2016, 08:09, 11/10/2016, 09:45 עודכן

דן הדני // צילום: קובי קלמנוביץ'

אי שם בגבעתיים, במחסן קטן בקומת הקרקע של בניין דירות גבוה, הסתתר עד לאחרונה אוצר. לא מדובר בסכום כסף גדול או בחומרים יקרי ערך כזהב או כיהלומים, אלא במאות אלפי תשלילי צילומים (נגטיבים) - בדיוק כאלה שכמעט נעלמו מהעולם עם המצאת הטלפון החכם - ועליהם נתח נכבד מההיסטוריה של מדינת ישראל.

כחצי מיליון צילומים נשמרו שם, מסודרים כמו חיילים, ועל חלקם הגדול חתומים צלמים ידועי שם. יש בהם דיוקנאות ופורטרטים של כל מנהיגי ישראל, החל מבן-גוריון, גולדה, רבין ודיין, דרך בגין, שמיר ושרון, וכלה בשרים ובחברי כנסת שכמעט נשכחו. בכולם תמצאו גם צילומים מאירועים שונים ומגוונים בקריירה, לדוגמה את בן-גוריון חוגג יום הולדת 86 עם עוגה מפוארת, את בגין מחייך לצד סאדאת המעשן מקטרת במהלך הביקור הרשמי הראשון של מנהיג ישראלי במצרים, את רה"מ לשעבר עם רעייתו מטיילים בין הפירמידות, ואת פרס ושמיר חותמים על הסכם הרוטציה. ויש גם מלחמות ישראל ומצעדי צה"ל, לצד אירועים חדשותיים שונים דוגמת צילומים נדירים מאירוע הטרור במלון סבוי בתל אביב ב-1975.

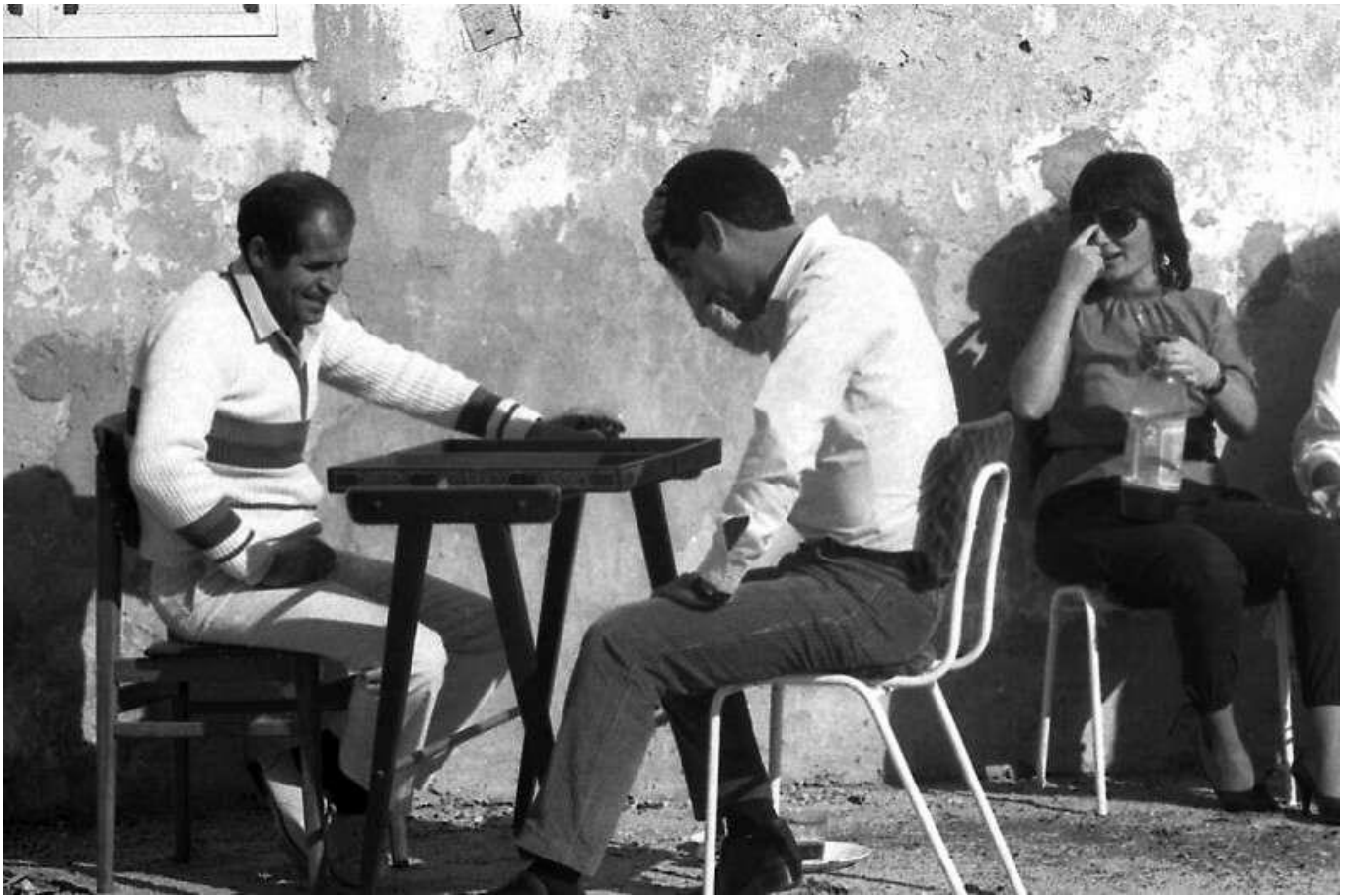
. מלמעלה: לוחמי סיירת מטכ"ל פורצים למלון סבוי (1975),

מצעד צה"ל בירושלים (1968),

מגדלי התאומים בניו יורק (1979)

שחקני ששבש בדרום תל אביב (1985),

שמעון פרס ויצחק שמיר ז"ל חותמים הסכם רוטציה ומאחוריהם משה שחל (1984)

חיטוט נוסף בארכיון מגלה צילומי נופים, יישובים, אתרים ו"סתם" הוויה ישראלית, למשל שני אנשים צעירים משחקים שש-בש על ארגז הפוך לצד מכולת בשנות ה-70, נער בדואי הרוכב על חמור לבית הספר ב-1977, ילדה מחופשת לנסיכה בפורים שעל לחייה איפור עז משנות ה-80, ואוטובוס "שוחה" ברחוב תל אביב מוצף ב-1968. בקיצור, אוצר בלום עבור כל מי שאוהב להתענג על רגעיה של מדינת ישראל הצעירה, לפני שאיבדה את תמימותה, שיש מי שיגידו שכבר לא תשוב.

על האוסף הזה מנצח דן הדני, שכבר אינו ילד. השנה חגג 92, אולם הוא צעיר ונמרץ כנער מתבגר. בשנת 1964 הקים את סוכנות הצילום, IPPA ראשי תיבות של Israel Press & Photo Agency שפעלה עד שנת 2000 ולאורך השנים עבדו בה כאמור מיטב צלמי ישראל. שמו מוכר מעט למי שעסק ועוסק בעיתונות בישראל, אולם לא לציבור הרחב, והצילומים הללו הם חיוו. כשסגר את הסוכנות החליט למחשב את הארכיון העצום - ומאז עלו לאתר הארכיון הממוחשב שבנה בעצמו כ-400 אלף צילומים.

קומתו נמוכה, עיניו בורקות בחיות ובסקרנות ולבושו מוקפד. יום יום הוא אף ורץ בין המחסן שבקומת הקרקע לדירתו שבקומה ה-11, כשבידיו פילמים המסודרים בדקדקנות במעטפות שעל כל אחת מהן רשומים בכתב יד קטנטן תוכן הצילומים, שמות הצלמים והתאריכים. כשהוא סורק אותם למחשב מסתכל הדני בזכוכית מגדלת ומקליד כל פרט ופרט. לאחר מכן הוא מעלה את הצילומים לארכיון האינטרנטי, ולא שוכח להטביע חותמת מים.

"זה פרויקט החיים שלי", הוא אומר בגאווה, "מהיום הראשון דאגתי לסדר את הדברים האלה כמו שצריך. ההבדל ביני לבין לע"מ, למשל, הוא שאצלם לא תמצא צילום של ראש ממשלה, רחמנא ליצלן, עם האצבע באף. אני גאה מאוד בפורטרטים שעשיתי. הם לא צולמו כפוזת מול המצלמה, אלא באירועים שונים, כמו בישיבות של מליאת הכנסת, שם פשוט תפסתי את כל המנהיגים כמו שהם בחיים."

"זכיתי לשיחה עם מנגלה"

דן הדני נולד בעיר לודג' בפולין ב-1924 בשם דונק זלוצ'בסקי. "חונכתי בפולנית", הוא מגדיר את שנות ילדותו, "אבי היה איש פוליטי פרו-ישראלי, ציוני מאוד, ואמי היתה עקרת בית. קיבלנו פעמיים סרטיפיקטים לעלות לארץ. בפעם הראשונה, ב-1925, הייתי בן חצי שנה ואחותי הגדולה בת 4. הגענו כבר עד איטליה, שם פגשנו אנשים שחזרו מישראל, ואבי החליט לוותר על העלייה. הפעם השנייה היתה ב-1936, כשהייתי בן 12, אבל אבי ואחותי חלו ולא יכולנו לנסוע."

כשכבשו הנאצים את פולין ב-1939 נשלחה המשפחה לגטו לודג', והדני לקה במחלה קשה. "הריאה השמאלית שלי התמלאה במים ודחפה את הלב שלי ימינה. הרופא בדק לי את הלב פה", הוא מניח את ידו על צידו הימני של חזהו, "אני לא יודע איך נשארתי בחיים. אסור היה לי ללכת לבית החולים, כי הגרמנים עשו שם 'ניקויים' כל יומיים. אז עוד לא שלחו את כולם למחנות, הם היו מעמיסים אנשים על מכוניות ותוך כדי נסיעה משחררים גז. את כל הטיפול עברתי בבית. כמובן שלא היו לימודים. בבדיקות מצאו שהריאה שלי כבר מלאה מים ושאני עומד למות. הרופא הציל אותי, ובשביל התרופה שילמנו בלחם. כל יומיים קיבלתי 100 סקלציום לווריד, עוזר הרופא היה מגיע ומזריק לי. הוא היה מרתיח מים ומחטא את המחט, שהיתה שבורה. את הזריקה הזו חייבים להזריק לאט, כי היא גורמת לגל חום עצום וצריך לנשוף את האוויר המהביל מהפה. בסופו של דבר זה הציל את חיי."

הגעת למחנות הריכוז?

"ב-1944 היה גירוש מהגטו ונסעתי ל'בית ההבראה אושוויץ', כשעדיין היו לי חמישה ס"מ של מים בריאה השמאלית. נסעתי עם אמי ואחותי. אבי נפטר ב-1942 בגטו. הנסיעה לשם ברכבת היתה כמו שמובילים בהמות. העסק לקח שבוע ימים והיינו 120 איש בקרון נעול, עם שירותים בפנים, ואוכל ומים אין. כלום לא נתנו, לא פתחו את הדלת שמונה ימים. לפחות 30 אחוזים מהאנשים בקרון מתו. אני הייתי עדיין חולה, אבל היה אסור לי להראות את זה והתנהגתי כאילו אני בריא. כשהגענו לאושוויץ הופרדתי מאמי ומאחותי

ולא ראיתי אותן מאז. לקחו אותנו בקבוצה של 1,000 איש, הפשיטו אותנו, העמידו אותנו בחמישיות והריצו אותנו מסביב לצריפים כדי לגמור אותנו לפני הסלקציה. הריצו אותנו בריצת צפרדע, בקפיצות, ומפעם לפעם הרביצו לאנשים עם מקלות כדי ליצור פאניקה. היו כמה שלא קמו מה'אימון' הזה. אחר כך עברתי סלקציה אצל מנגלה, והיה לי 'הכבוד' לדבר איתו. עם הרוב הוא כמובן לא דיבר, אלא עבד רק עם האצבעות. הוא הגיע לשורה שלי והצביע עלי עם האצבע, אז אמרתי לו בגרמנית 'אתה מתכוון אלי?' והוא ענה לי: 'תמשיך לעמוד, כלב.'"

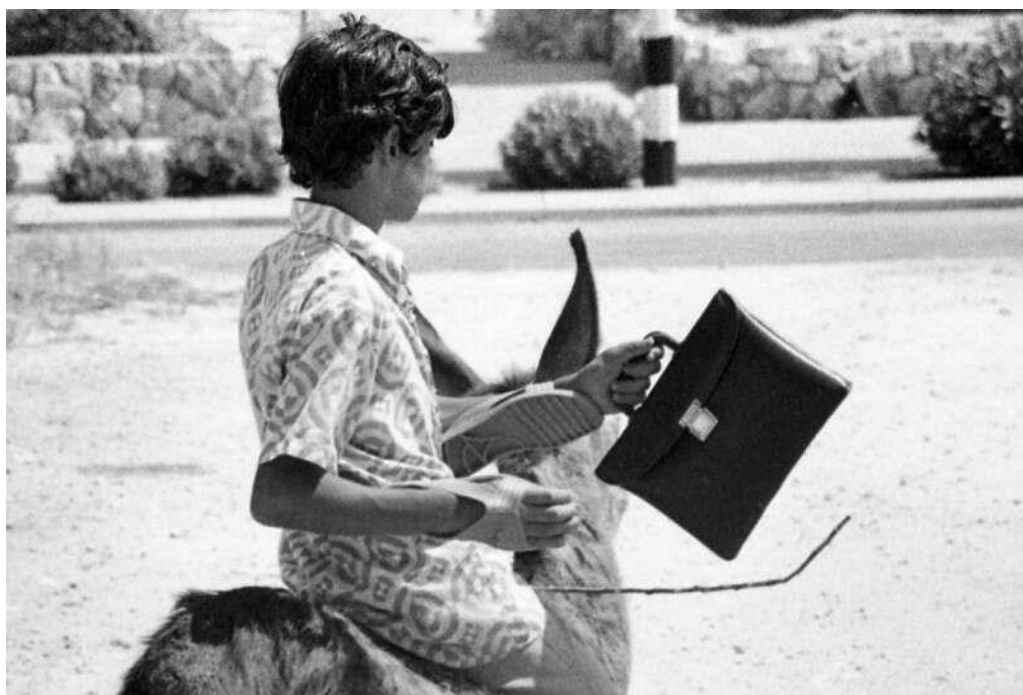
הדני היה באושוויץ שלושה חודשים, ואחר כך הועבר לגרמניה למחנה עבודה קטן, שם עבד בבית חרושת לטנקים. "עבדנו בייצור גלגלי שיניים לזחל של הטנקים", הוא מספר, "כל גלגל כזה שוקל 42 קילו ואני הייתי צריך להרים אותו למחרטה, להחזיק ביד אחת ולסגור את המחרטה ביד שנייה, ואז לחרוט. היה שם מנהל עבודה גרמני שהיה פעיל נאמן במפלגה הנאצית, עד כדי כך שהגרמנים האחרים פחדו ממנו. אבל הוא היה גם אדם סקרן, ואני דיברתי גרמנית טובה, אז פיתחנו איזשהו קשר. באחת ממשמרות הלילה הוא הביא לי פרוסת לחם קשה כמו אבן ובמשמרת אחרת ספל קקאו."

" השכמנו ב-5 בבוקר וגויסנו לצה"ל"

בתום המלחמה חזר הדני לפולין וחיפש קרובי משפחה. משלא מצא אף אחד, חזר לגרמניה ועבד במוסך כמכונאי רכב. "זכרתי את החינוך הציוני והחלטתי לעלות לישראל", הוא אומר, "נסעתי לאיטליה והצטרפתי למחנה עקורים שחיכו לאונייה לארץ. על מנת להגיע ארצה הייתי חייב להיות שייך לאיזו קבוצה פוליטית, והצטרפתי לקבוצה של בית"ר כי היה להם שולחן פינג פונג. אחר כך הצטרפתי לקבוצה שהלכה ללמוד מקצועות ימיים באיטליה. רק שמעתי 'ללמוד', וקפצתי. למדנו כל מה שקשור בים ואחרי שנת לימודים היתה לי תעודה של מפקד אונייה קטנה."

מתי עלית ארצה ?

"הגעתי לארץ ביוני 1948. עלינו לארץ במה שנקרא עלייה ד'. זו היתה עלייה מיוחדת - לקחו פספורטים של ישראלים שחיו בארץ, נתנו לנו אותם, והגענו בזהות של אותם ישראלים. לי היה פספורט הולנדי של אדם ששמו ואן דר שפר. בבוקר אכלנו ארוחת בוקר ברומא, אחר הצהריים נחתנו בשדה התעופה, ומשם לקחו אותנו באוטובוס לטכניון, ובשעה 04:00 לפנות בוקר השכמנו וגויסנו לצה"ל. בגלל שהייתי מקבוצה שלמדה את המקצועות הימיים, גויסתי לחיל הים ובו שירתי במלחמת העצמאות. פצצה התפוצה במרחק 20 מטר מהאונייה שבה הייתי וקיבלתי רסיס ביד."

בגין עם סאדאת בביקורו במצרים ומאחוריהם דיין ומובארק (1979),

נערה מצרית עם סל על ראשה (1979),

בן-גוריון בוחן את המכ"ם הראשון של חיל הים (1950),

ראש "התזמורת האדומה" המרגל הרוסי לאופולד טרפר ובנו בירושלים (1975)

ממלחמת העצמאות המשיך לשירות בן 17 שנה בחיל הים. הוא עבר קורס חובלים, קורס קציני מבצעים והשתחרר בדרגת רב-סרן. "רוב הזמן שירתי באוניות. אבל הייתי גם מדריך קורס בבית הספר לחובלים", הוא נזכר, "אז גם התחתנתי בפעם הראשונה ונולדו לי שני בנים. התגוררנו בקריות וב-1962 התגרשתי ולא ראיתי את הילדים 15 שנה, ניתקו אותי מהם. היום אנחנו בקשר מעולה ויש לי ארבעה נכדים מתוקים. מי שעזר לי לחדש את הקשר איתם היה הסופר והעיתונאי ישראל זמיר מקיבוץ בית אלפא, בנו של יצחק בשביס זינגר, אבל זה כבר סיפור בפני עצמו... אחר כך התחתנתי שוב ואשתי השנייה נפטרה לפני שמונה שנים. אין לנו ילדים משותפים."

"בגיל 38, אחרי הגירושים, לא רציתי להישאר בקריות. עברתי לחיל המודיעין והוצבתי על ידי האלוף אהרון יריב ביחידת שעסקה בטיל חדש ששמו 'יריחו', שהיה אז סודי ביותר. כל אלופי צה"ל היו צריכים לעבור קורס מיוחד להיכרות עם הטיל הזה, ואני הייתי רכז הקורס. עשיתי את כל התיאומים וכולי, אבל אסור היה לי להיכנס לחלק מהשיעורים. עסקתי בזה שנה ואחר כך הוצבתי בדובר צה"ל. אז התחיל הרומן שלי עם העיתונות. אני זוכר שבפעם הראשונה שישבתי בבית סוקולוב פשוט נחרדתי ממה שהעיתונאים מרשים לעצמם לדבר אחד עם השני, ממש על סודות מדינה, דברים שאני כקצין בחיל הים לא העזתי לחשוב עליהם אפילו."

מה היה תפקידך בדובר צה"ל?

"קצין עיתונות. הייתי צריך ללוות עיתונאים וצוותי טלוויזיה לכל מיני יחידות, למשל בסיני, שם אכלתי בפעם הראשונה חול ולא הבנתי איך הטנקיסטים יכולים לחיות ככה... כחלק מהתפקיד טיפלתי גם בצלמי עיתונות. אז לא היו צלמים של המערכות השונות, כולם היו חיפזניים ועצמאים. ברגע שעיתון רצה צילום מסוים, הוא הזמין אותו מהצלם. מפעם לפעם גם דובר צה"ל הזמין צלמים, עבור פרויקטים ואירועים שונים, והצלמים עצמם היו צריכים למכור את הצילומים הללו לעיתונים. אני עשיתי סדר בנושא הזה וארגנתי רשימה שלפיה כל צלם מקבל את התור שלו. מה שנופל לו - נופל לו. לפעמים הוא יכול למכור את זה גם לעיתונים אחרים, ולפעמים לא. ככה הכרתי הרבה צלמים בארץ והתאהבתי בנושא הזה."

ראשון במלון סבוי

בשנת 1964, בהגיעו לגיל 40, השתחרר הדני מהצבא והחליט להקדיש את חייו לעיתונות, תוך התמקדות בצילומים. "כשהשתחררתי מהצבא ריכזתי כמה צלמים שעבדתי איתם, גם ישראלים וגם כאלה מחו"ל שעבדו בארץ, והצעתי להם רעיון - להקים קואופרטיב, חברה בע"מ, שהם יהיו חברים בה והיא תדאג להם לעבודה. אמרתי להם 'בואו נפתח קשרים ונציע דברים לעיתונות חוץ ולעיתונות פנימית, ונחלק את העבודה שמציעים לנו בין כולם'. באותה תקופה היתה יריבות גדולה בין הצלמים בארץ, כי לא היתה מספיק עבודה לכולם."

איך הגיבו להצעה?

"כשהצעתי את זה קם אחד הצלמים ואמר 'אנחנו נרוץ לצלם, ומה אתה תעשה?' עניתי לו ש'צריך ארגון, צריך לדאוג לניהול', והוא אמר 'אתה רוצה שאני ארוץ ואתה תשב כאן בתל אביב? לא יקום ולא יהיה'. אז הבנתי עם מי יש לי עסק והחלטתי לנסות לעשות את זה לבד. הזמנתי עיתונאי חוץ שהכרתי מדובר צה"ל ואמרתי להם שאני פותח חברה. התחלתי כעיתונאי פרילנס, ובגלל שאני יודע שפות הצלחתי להביא סיפורים לעיתונות בארה"ב, בגרמניה, בצרפת ואפילו בברזיל. עשיתי כתבה על הנצרות בישראל למגזין ברזילאי ששמו 'לוק'. אז עדיין לא הייתי ממש צלם, וכשהיו לי כתבות הזמנתי צלמים תמורת תשלום וקיבלתי מהם פילמים לא מפותחים שנשארתי תמיד בבעלותי. עם הזמן פיתחתי קשר מצוין עם עיתונות החוץ. עשיתי מה שנקרא 'שלח לחמך', בדואר ובטלפון, והצלחתי לפתח קשר בלתי רגיל עם עיתונים כמו 'דר שפיגל' הגרמני למשל. פעם אחת לא מצאתי צלם, אז קניתי מצלמה מסוג רוליפלקס. זו המצלמה הראשונה שלי, יש לי אותה עד היום. הייתי מעביר את החומרים בדואר אוויר, או דרך סוכנויות צילום שהיו בארץ כמו אי.פי או אי.אף.פי, שאיתן עבדתי הרבה. עם העיתונות הישראלית לא עבדתי בהתחלה בכלל."

האירוע המשמעותי הראשון שפתח להדני את הדלת למערכות העיתונים בארץ היה דווקא אירוע הטרור במלון סבוי בתל אביב במארס 1975, כאשר שמונה מחבלים מארגון הפת"ח פרצו למלון ותפסו בני ערובה במטרה לבצע מו"מ לשחרור מחבלים. כוח של סיירת מטכ"ל פרץ למלון והמחבלים פוצצו את חומר הנפץ בחדר שבו היו בני הערובה. באירוע נהרגו שמונה אזרחים ושלושה חיילים, וכן חוסלו שבעה מהמחבלים ואחד נתפס בחיים. חמישה מבני הערובה חולצו בשלום.

"שמעתי על האירוע דרך הודעת ביפר כמעט מייד אחרי שהוא התחיל", הוא נזכר, "הייתי הצלם הראשון שהגיע לשם והיו עוד שני צלמים שעבדו בשבילי. צילמנו צלפים שלנו על הגגות מסביב למלון, את הפריצה של אנשי סיירת מטכ"ל ואת ראש הממשלה רבין מגיע לשטח. כיסינו הכל, מא' ועד ת'. הייתי שם 24 שעות ועורך 'דיעות אחרונות' אז, דב יודקובסקי ז"ל, קנה ממני את כל הצילומים מהאירוע. אני חושב שהם הוציאו חמש או שש מהדורות באותו יום, כולן עם צילומים שלי או של הצלמים שלי. כמה ימים אחר כך הוא נתן לי את הטלפון הפרטי שלו ואמר 'דן, כשיש לך דברים מעניינים, דבר ישר איתי.'"

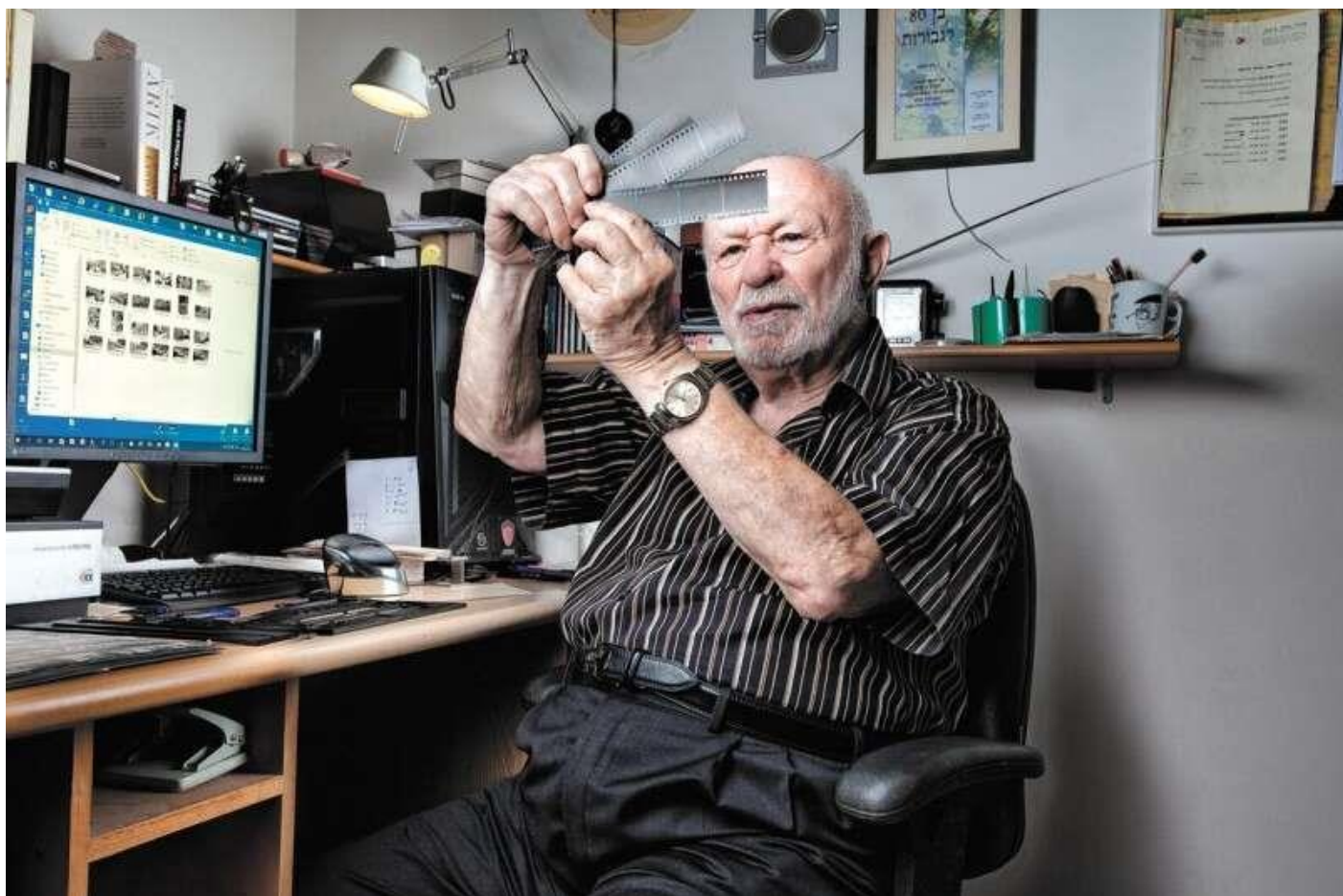
"גנבו ממני צילומים"

אחרי האירוע הזה התחזק הקשר של הדני עם העיתונות הישראלית והסוכנות שבבעלותו גדלה. "התחלתי לעבוד יפה, הייתי מכור לעבודה, זמין 24 שעות. הייתה לי גם מעבדה ומשרד גדול של שלושה חדרים מאחורי בית סוקולוב. עבדתי עם כל העיתונים בארץ. עורכים ורכזי צלמים ידעו שהם מתקשרים אלי ואני נותן מענה. באותה תקופה, אחרי שצילמנו ורצנו למעבדה לפתח, הייתי צריך להביא את התמונה המוכנה לבדי למערכת ולתת אותה ביד לעורך הלילה. היה לי אופנוע וגם רכב. ידעו שאני נותן שירות מעולה ותמיד תמיד נותן מענה לכל בקשה."

"שכרתי צלמים שיעבדו אצלי בשכר מלא, כשכירים, עם חוזה, פנסיה ותנאים סוציאליים, מה שלא היה מקובל אז", הוא מספר, "בחוזה היה כתוב שכל החומרים שייכים לי, כלומר כל מה שצולם הזכויות שלי. הקרדיט כמובן לצלם עצמו, הקפדתי מאוד על זה. צלמים לא הכירו אז מה זה להיות שכיר, רובם עבדו כעצמאים וחלקם רעבו ללחם. אני הצעתי להם משכורת קבועה שהיתה משהו שהם לא הכירו, כך שהרבה רצו לעבוד אצלי. מי שהתחילו לעבוד איתי היו שלום ברטל, יוסי רוט ועוזי קרן, כולם צעירים ממני. במשך השנים הצטרפו עוד הרבה צלמים, למשל יוסי אלוני, שעבד כאלחוטאי באונייה ורצה ללמוד צילום. שיכנעתי אותו להישאר כשאמרתי לו 'הרי אתה רוצה להתחתן, אז תהיה כל הזמן בים?' אחרי שלושה חודשים אצלי הוא יצא להפלגה נוספת, וכשחזר אמר 'אני בא להיות צלם' ונשאר שלוש שנים. היה גם יעקב סער, שאחר כך עבר ללע"מ. כל הזמן הצטרפו ועזבו צלמים. העסקתי עשרות, אולי מאות. היו לי צלמים בכל הארץ שעבדו כל יום. לפעמים לא היתה לי מספיק עבודה לכולם, ורציתי לשלם יותר, אבל לא תמיד הצלחתי. חלק מהמערכות לא רצו לשלם, הזמינו צילומים ודחו את התשלומים ואפילו גנבו ממני."

מה זאת אומרת גנבו?

"טומי לפיד ז"ל היה רכז הכתבים של מעריב. הוא שלח מכתב לכל הצלמים הפרילנסרים שמהיום הצלמים צריכים לשלוח למעריב צילומים אקסקלוסיביים, ואם אותו צילום יישלח גם למעריב וגם לעיתונים אחרים, ובטעות הוא יפורסם במעריב, הצלם ייקנס במחיר של הצילום. התקשרתי אליו ואמרתי לו 'אתה רוצה פריים נפרד? בסדר. אבל אם יש רק פריים אחד, אתה תשלם עליו בנפרד?' הוא אמר 'מה פתאום? תהיה מבסוט שאני בכלל מפרסם'. עניתי לו: 'מהיום מעריב לא מקבל ממני אף צילום'. כעבור שלושה חודשים היה לי סקופ, צלם שלי שהיה צנחן צילם חתונה מהאוויר. מכרתי את הצילום הזה לכל העיתונים חוץ ממעריב. למחרת בערב אני רואה אותו בשער של מעריב, ועוד ללא קרדיט. ביררתי עם העורך מאיפה הם השיגו את הצילום, והוא הודה שהם צילמו את המהדורה של 'ג'רוזלם פוסט' שיצאה מוקדם יותר."

מביט בנגטיבים בביתו. "הכל נשמר וסודר בקפדנות" // צילום: קובי קלמנוביץ'

במקביל לניהול הסוכנות המשיך הדני לצלם ולכתוב בעצמו כתבות לעיתונות הישראלית ולעיתונות חוץ. בדצמבר 1977 התלווה לביקורו ההיסטורי של ראש הממשלה מנחם בגין במצרים, לשם נסע עם שרי הביטחון והחוץ דאז עזר ויצמן ומשה דיין, ותיעד את פגישתו עם נשיא מצרים סאדאת באיסמעיליה ואת הביקור בפסלי הפרעונים ובפירמידות. "מה שאני זוכר ממצרים זה דווקא את האוכל המעולה שהגישו לנו בבתי המלון. היה שם הכל, בכמות בלתי נגמרת וברמה של מסעדת שף עם כוכבי מישלן. אני לא יכול לשכוח את הטעם של ציפורי השליו שהוגשו שם, גן עדן ממש, או הפלאן שהוגש לקינוח, פלאן אפוי אמיתי שמכינים עם חלב, ביצים וסוכר שרוף. מעדן כזה לא טעמתי מעודי."

צילומי עירום של דיין

זו לא הייתה הטעימה האחרונה של הדני ממצרים. כמה שנים אחר כך, באפריל 1980, הצטרף לטיסה הראשונה של אל על לקהיר, ותעודה המעידה על כך שהשתתף במסע ההיסטורי תלויה על קיר חדר העבודה שלו. גם את בגין וסאדאת פגש שוב, הפעם עם נשיא ארה"ב דאז ג'ימי קרטר, על מדשאות הבית הלבן במארס 1979 בטקס חתימת הסכם השלום עם מצרים. באותו ביקור המשיך גם לניו יורק, שם צילם את רחובותיה ונופיה. מסעות נוספים לחו"ל ערך גם למזרח הרחוק ולספארי בקניה, ואת צילומיו מהם הציג בתערוכה.

פרויקט נוסף שהדני גאה בו עד מאוד הוא עריכת הצילומים לספר על חייו משה דיין. "דיין נתן הוראה לאפשר לי לגשת לצילומים שלו שעשו בסוכנות אי.פי. כשנסע לווייטנאם בשנת 1966. הוא פגש את הכוחות האמריקנים שלחמו שם והסתובב איתם בשטח, וגם בקרבות נגד הווייטקונג, ועשה על זה סידרת כתבות במעריב. יש שם צילום עירום שלו מתרחף בנהר ומכבס את המכנסיים. הצלחתי להשיג עוד המון צילומים נדירים שלו."

מה הכתבה הכי מרגשת שצילמת או כתבת?

"יש שתיים כאלה. הראשונה היתה בסוף 1968, אחרי הרצח של רוברט 'בובי' קנדי, אחיו של הנשיא לשעבר ג'ון קנדי, שנרצח גם הוא. רוברט נרצח על ידי סירחאן סירחאן, שהיה ערבי-ישראלי יליד מזרח ירושלים. מגזין גרמני שלח אותי לחפש את אבא של סירחאן סירחאן באיזה מחנה במזרח ירושלים. נסעתי לשם בלי לדעת ערבית בכלל, אבל מצאתי את האבא של הרוצח וראיינתי אותו. הוא אמר לי שהוא לא מבין איך הבן שלו עשה דבר כזה. עשיתי כתבה עם צילומים וזה פורסם עם הקרדיט 'כתב וצילם דן הדני, נציגנו במזרח ירושלים'."

ומה הכתבה השנייה?

"זה סיפור שעושה לי עור ברווז גם היום. בנובמבר 1975 נשלחתי, גם הפעם על ידי מגזין גרמני, למצוא את לאופולד טרפר, שחי אז עם בנו בירושלים. אתה בוודאי שואל מי זה? הוא היה מפקד 'התזמורת האדומה', יחידת ריגול סובייטית שפעלה על אדמת גרמניה במהלך מלחמת העולם השנייה וביצעה פעולות מסמרות שיער, כמו למשל קבלת מידע מוקדם על התוכנית הגרמנית לפלוש לבריה"מ והעברתו לשלטונות. הרשת נחשפה לקראת סוף המלחמה וטרפר, שהיה יהודי וכבר עלה לארץ ב-1924 וגורש מכאן בחזרה לרוסיה ב-1929, בגלל חברותו במפלגה הקומוניסטית, נמלט לצרפת ומשם הוברח בחזרה לבריה"מ במטוסו האישי של סטלין. מייד כשנחת נעצר, עם שאר חברי היחידה שלו, באשמת שיתוף פעולה עם הנאצים. הוא נכלא ב'לוביאנקה', בניין הקג"ב המפורסם, ושוחרר לאחר 10 שנים כשסטלין מת. הוא עבר עם אשתו ושני ילדיו לפולין, וב-1974 עלה לארץ עם אחד מבניו והתיישב בירושלים. כשפגשתי אותו הוא כבר היה אדם חולה. הסתובבנו יחד יום שלם בכל ירושלים. מעבר לתולדות חייו, הוא סיפר לי על אכזבתו מהמולדת הסובייטית ועל התפכחותו מהקומוניזם האכזרי, וחתם בכך ש'על הדור הצעיר להתמיד ולחפש אחר פתרונות חברתיים ולא לחזור על הטעויות שעשו אבותיו'. המשפט הזה מלווה אותי עד היום. טרפר נפטר ב-1982 אני חושב הריאיון שעשיתי אתו היה האחרון שהוא העניק. הכתבה התפרסמה לראשונה בגרמניה, ואחר כך בכל העולם."

ומה הצילום שאתה זוכר יותר מכל?

"זה דווקא צילום שצילמתי לפני שבכלל חלמתי על המקצוע הזה, כשעוד הייתי חייל צעיר בחיל הים. בשנת 1950 הגיעה מערכת המכ"ם הראשונה לישראל ושלחו אותי ללמוד אותה. צילמתי את בגוריון מגיע להתרשם מהמכ"ם החדש בחדר המטה של חיל הים בחיפה, בבסיס סטלה מאריס."

פריק של מחשבים

בשנת 2000, כשהוא בן 76, סגר הדני את סוכנות הצלמים שלו והחל בפרויקט העלאת הצילומים למחשב ולרשת. "בארכיון הדיגיטלי שלי יש כבר כ-56 אלף צילומים, מתוך 420 אלף נגטיבים שיש לי על פילם", הוא אומר, "כל צילום מקוטלג עם תאריך, תיאור האירוע, שם הצלם וכולי. אני סורק כל נגטיב ונגטיב.

הדני (משמאל) כנער בגטו לודג' // צילום: קובי קלמנוביץ'

"בגיל 55 הפכתי לפריק של מחשבים ואני מכיר את כל התוכנות, פוטושופ, אילוסטרייטור וכולי. הסורקים שלי למשל הם באיכות מעולה. חשובה לי מאוד האיכות. אני כמובן מעבד את הצילומים שאני מעלה למחשב, עורך ומשפץ אותם, עושה הכל, בעצמי. אני יכול לקום בשתיים בלילה ולעבוד שלוש שעות ברציפות. אני עושה את זה לעיתים קרובות."

רגע אחרי הריאיון, ממש רגע לפני ירידת הכתבה לדפוס, העביר הדני את האוסף שלו לספרייה הלאומית. "אני לא רואה את עצמי כצלם, זה היה רק חלק מהמקצוע שלי", הוא מסכם, "הקמתי דורות של צלמים, היו לי צלמים בכל עיר וכפר והרבה ממי שהפכו לימים לצלמים בכירים התחילו אצלי. הארכיון שלי לא שווה כלום, אבל שווה מיליונים עבור גוף שיודע מה הוא עושה ויכול לעשות בו שימוש כמו שצריך. יש כאן חלק עצום מההיסטוריה של מדינת ישראל, ואני מאמין שהוא נמצא עכשיו בידיים טובות של מי שיעשה בו שימוש נכון ומושכל."